

Rendalen kommune

MØTEINNKALLING

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtested: Kommunehuset
Møtedato: Mandag 26.10.2020
Tid: Kl. 08.30 –
Saknr. 30/2020 – 34/2020

Sakliste

Sak nr.: Innhold

30/2020	Godkjenning av sakliste og innkalling
31/2020	Godkjenning av møteprotokoll fra kontrollutvalgsmøte 19.09.2020
32/2020	Forvaltningsrevisjon 2020, behandling av rapport.
33/2020	Anbudsprosess regnskapsrevisjon, godkjenning av anbudsdokumenter
34/2020	Eventuelt

19. okt. 2020

For Karl Sigurd Hole, leder i kontrollutvalget

Audun Holte
Rådhuset Vingelen AS, Sekretariat

Eventuelle forfall meldes til Sekretariatet,

v/Audun Holte, tlf.: 997 50 681

Kopi:

Ordfører
Administrasjon
Revisjon KPMG
Ekspedisjonen

Rendalen kommune

Saksbehandler: Kontrollutvalget

Godkjenning av sakliste og innkalling

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
30/2020	Kontrollutvalget	26.10.2020

Saksdokumenter

Sakliste til møte 26.10.2020

Saksframlegg:

Saken er obligatorisk i alle møtene i utvalget.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Sakliste og innkalling til møte 26.10.2020 godkjennes.

Behandling:

Kontrollutvalgets vedtak:

Rendalen kommune

Saksbehandler: Kontrollutvalget

Møteprotokoll fra møte 19.09.2020

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
31/2020	Kontrollutvalget	26.10.2020

Saksdokumenter

Møteprotokoll fra møte 19.09.2020

Saksframlegg:

Saken er obligatorisk i alle møtene i utvalget.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Vedlagte møteprotokoll fra møte 19.09.2020 godkjennes og signeres.

Behandling:

Kontrollutvalgets vedtak:

Rendalen kommune

MØTEPROTOKOLL

Kontrollutvalget i Rendalen kommune

Møtested: Kommunehuset i Rendalen kommune
Møtedato: Fredag 14. september 2020
Tid: Kl. 08.30 – 11.30
Saknr 21/2020 – 29/2020

Til stede på møtet:

Medlemmer:

- Karl Sigurd Hole (leder)
- Randi Thorshaug (nestleder)
- Roar Stormoen
- Oddgeir Berget (vara for Oddveig Oskarsen)
- Liv Tone Trøen (vara for John Olav Fonås)

Meldt forfall:

- Oddveig Oskarsen
- John Olav Fonås

Andre:

- Ordfører Linda Døsen (sak 23/2020)
- Rådmann Anne Lise Trøen (sak 23/2020)
- Økonomisjef Lars Erik Bjøntegaard (sak 24/2020, 25/2020 og 28/2020)
- Rådhuset Vingelen AS (sekretariat), Audun Holte

Vingelen 15.09.2020

For Karl Sigurd Hole, leder i kontrollutvalget

Audun Holte (sign.)
Møtesekretær

.....
Karl Sigurd Hole
Leder

.....
Randi Thorshaug
Nestleder

.....
Roar Stormoen
Medlem

.....
Oddgeir Berget
Varamedlem

.....
Liv Tone Trøen
Varamedlem

Sakliste

Sak nr.: Innhold

21/2020	Godkjenning av sakliste og innkalling
22/2020	Godkjenning av møteprotokoll fra kontrollutvalgsmøte 25.05.2020
23/2020	Orientering fra ordfører/administrasjon
24/2020	Regnskapsrapport for Kontrollutvalget
25/2020	Behandling av Budsjett 2021 for Kontrollutvalget
26/2020	Prolongering av avtale med kommunens regnskapsrevisor (KPMG).
27/2020	Overordnet analyse. Gjennomgang og godkjenning av revisor (KPMG) sin plan for gjennomføring.
28/2020	Regnskapsrevisjon for årene 2021 – 2022, gjennomgang av kriterier og gjennomføring av anbudsrunder.
29/2020	Eventuelt

Sak 21/2020 Godkjenning av sakliste og innkalling

Sekretariatets forslag til vedtak:

Sakliste og innkalling til møte 14.09.2020 godkjennes.

Behandling:

Kontrollutvalgets vedtak:

Sakliste og innkalling til møte 14.09.2020 godkjennes.

Sak 22/2020 Møteprotokoll fra møte 25.05.2020

Sekretariatets forslag til vedtak:

Vedlagte møteprotokoll fra møte 25.05.2020 godkjennes og signeres.

Behandling:

Rendalen kommune

Kontrollutvalgets vedtak:

Vedlagte møteprotokoll fra møte 25.05.2020 godkjennes og signeres.

Sak 23/2020 Orientering fra ordfører/administrasjon

Sekretariatets forslag til vedtak:

Behandling:

Ordfører og rådmann orienterte utvalget om:

Kommunens årsberetning og -regnskap for 2019.

- Kommunen hadde et mindreforbruk samlet sett, men et overforbruk innenfor virksomheten Helse og sosial. En årsak til overforbruket er at kommunen ikke har noen fast ansatt i legestillingene, det leies inn leger og det er en kostbar løsning.
- Folketallet i Rendalen går ned. Andelen eldre innbyggere øker, mens det blir færre unge innbyggere i kommunen.

Kommunens håndtering av koronapandemien.

- Ingen i Rendalen kommune er/har vært smittet.
- Kommunen fulgte rådene og tiltakene som ble gjort i de andre nord-østerdalskommunene.
- I starten av epidemien var det ukentlige møter med Fylkesmannen i Innlandet.
- Det ble satt inn ekstra ressurser til skoleelever som trengte det.
- Ordfører bekreftet at det ikke har vært noen henvendelse fra det private næringslivet om økonomisk hjelp i denne perioden.

Utvalget orienterte om den igangsatte prosessen med Overordnet analyse.

Kontrollutvalgets vedtak:

Sak 24/2020 Regnskapsrapport for Kontrollutvalget

Sekretariatets forslag til vedtak:

Rapporten tas til orientering

Behandling:

Rapporten ble lagt fram under møtet

Utvalget gikk gjennom rapporten.

Rendalen kommune

Kontrollutvalgets vedtak:

Rapporten tas til orientering.

Sak 25/2020 Behandling av Budsjett 2021 for Kontrollutvalget

Sekretariatets forslag til vedtak:

Med utgangspunkt i budsjettrammen for 2020, på kr. 595 700,-, legger utvalget fram et rammebudsjett for 2021 på kr.613 570,-. Det er beregnet en generell økning på 3 %. Rammen fordeles forholdsmessig på de budsjettpostene kontrollutvalget har i 2020-budsjettet. Vedtaket oversendes økonomikontoret for innarbeidelse i Budsjett 2021 for Rendalen kommune.

Behandling:

Økonomisjef Lars Erik Bjøntegaard deltok under behandlingen.

Budsjett 2021:

Prosjekt	Konto	Konto (T)	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Merknad
	10803	Godtgjørelse folkevalgte	74 250		
	10990	Arbeidsgiveravgift	4 800		
	11151	Mat til ansatte og besøkende	6 500		
	11500	Opplæring, kurs	51 500		
	11600	Utgifter og godtgjørelse	10 650		
	12700	Andre tjenester	32 000		
	12702	Sekretariat	88 000	98 202	Ny anbudsrunde i april 2020.
2000	12702	Regnskapsrevisjon	165 000	200 000	3 % økning + kr. 35 000
2000	16900	Fordelte utgifter/Internsalg		0	
2001	12700	Forvaltningsrevisjon	138 000		
2001	12700	Andre tjenester			
2002	12700	Selskapsrevisjon	25 000		
2002	12700	Andre tjenester			
			595 700	648 570	

Rendalen kommune

Kontrollutvalgets vedtak:

Med utgangspunkt i budsjettrammen for 2020, på kr. 595 700,-, legger utvalget fram et rammebudsjett for 2021 på kr. 648 570,-. Det er beregnet en generell økning på 3 %. I tillegg økes Regnskapsrevisjon, konto 12702, ytterligere med kr. 35 000,-, til kr. 200 000,- på grunn av ekstra kostnader med Forenklet etterlevelseskontroll.

Rammen fordeles forholdsmessig på de budsjettpostene kontrollutvalget har i 2020-budsjettet.

Vedtaket oversendes økonomikontoret for innarbeidelse i Budsjett 2021 for Rendalen kommune.

Sak 26/2020 Prolongering av avtale med kommunens regnskapsrevisor (KPMG)

Sekretariatets forslag til vedtak:

Avtalen med KPMG om regnskapsrevisjon for Rendalen kommune forlenges fram til 31.12.2020.

Behandling:

Sekretariatet ble bedt om å ta kontakt med Abakus AS.

Kontrollutvalgets vedtak:

Avtalen med KPMG om regnskapsrevisjon for Rendalen kommune forlenges fram til 31.12.2020.

Sak 27/2020 Overordnet analyse. Gjennomgang og godkjenning av revisor (KPMG) sin plan for gjennomføring

Sekretariatets forslag til vedtak:

Kontrollutvalget godkjenner den skisserte planen for gjennomføring av Overordnet analyse. Utvalget ber KPMG sette i gang arbeidet.

Behandling:

Utvalget gikk gjennom de skisserte planene.

Rendalen kommune

Kontrollutvalgets vedtak:

Kontrollutvalget godkjenner den skisserte planen for gjennomføring av Overordnet analyse. Utvalget ber KPMG sette i gang arbeidet.

28/2020 *Regnskapsrevisjon 2021 – 2022, anbudsprosess*

Sekretariatets forslag til vedtak:

Kontrollutvalget i Rendalen kommune ber Abakus om å gjennomføre en minikonkurranse for å få på plass en avtale med en regnskapsrevisor for Rendalen kommune.

Behandling:

Utvalget tok utgangspunkt i vedlagte prismatrise, et oppsett utarbeidet av økonomisjefen. Følgende matrise ble satt opp:

Prismatrise eks. moms

Antall (estimert)	Oppdrag:		Pris pr eks. mva
1	Kommuneregnskap – revisjon med • KOSTRA-rapportering - Rapportering iht frister - Korrekt bruk av KOSTRA i regnskapet • Momsattestasjon • Ressurskrevende brukere • Psyk. Utviklingshemmede • Samhandlingsreformen • Det skal inkluderes 25 timer rådgivning pr år	Pris pr år totalt inkl. kulepunkter	
1	Rendalen Kommuneskoger KF	Pris pr år	
7	Legat regnskap	Pris pr stk	
5-10	Pasientregnskap	Pris pr stk	
1-2	Tippemiddelregnskap	Pris pr stk	
20	Forenklet etterlevelseskontroll	Pris pr time	
	Interkommunalt samarbeid	Pris pr stk	
	Psyk. utviklingshemmede	Pris pr stk	
	Offentlige særtilskudd Eksempelvis:	Pris pr stk	

Rendalen kommune

	• Den kulturelle skolesekken • Enova Andre tilskudd		
	Timepris eks. mva for rådgivning utover 25 timer pr år	Pris pr time	
Opsjoner:	Utarbeide overordnet analyse for 2021 – 2024.	Pris pr stk	
	Finansreglement	Pris pr stk	
	Økonomireglement	Pris pr stk	

Kontrollutvalgets vedtak:

Kontrollutvalget i Rendalen kommune ber Abakus om å gjennomføre en minikonkurranse for å få på plass en avtale med en regnskapsrevisor for Rendalen kommune, for årene 2021 og 2022.

Utarbeidet prismatrise legges ved bestillingen til Abakus.

29/2020 Eventuelt

Ingen saker.

Saksbehandler: Kontrollutvalget

Forvaltningsrevisjon 2020, behandling av rapport

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
32/2020	Kontrollutvalget	26.10.2020

Saksdokumenter

Rapport Forvaltningsrevisjon 2020, «Usikkerhet om framtidig inntektsgrunnlag».

Saksframlegg:

I sak 03/2020 vedtok kontrollutvalget å sette i gang prosessen med Forvaltningsrevisjon 2020, «Usikkerhet om framtidig inntektsgrunnlag». Oppgaven med utlysning og innhenting av tilbydere ble gjennomført av Abakus AS. I sak 18/2020 vedtok kontrollutvalget å godta tilbudet fra PricewaterhouseCoopers AS (PwC) og engasjere dem til å gjennomføre revisjonen.

Revisjonen tok utgangspunkt i tre hovedproblemstillinger.

1. I hvilken grad har Rendalen kommune identifisert og analysert risiko for framtidige endringer i inntektsgrunnlaget, og i hvilken grad er det vurdert risikoreduserende tiltak?
2. I hvilken grad arbeider Rendalen kommune med å identifisere tiltak som vil måtte iverksettes dersom det skjer vesentlige endringer i inntektsgrunnlaget?
3. I hvilken grad benyttes ulike datakilder for analyse av kommunens tjenesteyting?

Revisjonskriterier.

I tråd med forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 15 og RSK 001 er det etablert revisjonskriterier for denne forvaltningsrevisjonen. Revisjonskriteriene er den målestokken som kommunens praksis vurderes opp mot. Revisjonskriteriene for denne forvaltningsrevisjonen er forankret i:

- Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- Føringer fra kommunestyret

Metode.

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i tråd med ny forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Det er sendt oppstartsbrev til, og avholdt et oppstartsmøte med kommunedirektøren i Rendalen kommune. I tillegg bygger revisjonen på data fra intervjuer med ledere i Rendalen kommune og dokumentasjon som underbygger de vurderingene som er gjort om framtidig inntektsgrunnlag i kommunen.

Vi har gjennomført totalt fire intervjuer med følgende ledere i Rendalen kommune:

- Økonomisjef
- Virksomhetsleder Oppvekst m/enhetsledere

Rendalen kommune

- Virksomhetsleder Helse- og omsorgs m/enhetsledere
- Virksomhetsleder Plan, Næring og Drift samt driftsleder

En foreløpig revisjonsrapport ble sendt til høring hos rådmann og høringssvaret er vedlagt rapporten.

Saksvurdering:

Med utgangspunkt i de tre hovedproblemstillingene konkluderer revisor med følgende:

Rendalen har så langt hatt god kontroll på vurderinger av fremtidig inntektsnivå, noe som har resultert i at kommunen har klart å tilpasse budsjettene til forventede inntekter, og i tillegg bygd opp et betydelig disposisjonsfond de senere årene. Prosessen med å estimere fremtidig inntektsnivå og sette budsjettrammer er i liten grad formalisert. De vurderingene som blir gjort for å tilpasse KS' prognosemodell er basert på skjønn og kjennskap til lokale forhold, men bygger ikke på noen forhåndsdefinerte kriterier. Dette gjør prosessen personavhengig, og sårbar for utskiftninger i administrasjonen. Rendalen må antagelig jobbe med innsparing i flere år fremover, og en forhåndsdefinert og forutsigbar prosess for å sette budsjettrammene kan bidra til å forhindre mulige konflikter i budsjettprosessen.

Rendalen kommune synes å ha god kontroll på hvordan fremtidig befolkningsutvikling vil påvirke kommunens inntektsgrunnlag, men har i liten grad oppmerksomhet på andre faktorer som påvirker kommunens inntekter. Endringer i inntektssystem, skattelovgivning, tilskuddsordninger eller lignende kan være vanskelige å forutse, men vi mener Rendalen bør være bevisst på hvilke endringer de er sårbare for. Dette vil kunne hjelpe kommunen med å redusere risikoen for uforutsette endringer, enten gjennom å redusere sårbarheten på aktuelle områder, eller ved å være bedre forberedt dersom en endring skulle inntreffe.

Rendalen kommune kan bli flinkere til å ta i bruk egne styringsdata for å identifisere muligheter for innsparingstiltak. Bedre bruk av data om egen tjenesteproduksjon kan gi stor nytte når kommunen skal finne de innsparingstiltakene som har best effekt. Slike data er blitt brukt i enkelte tilfeller, men det gjøres ikke systematisk.

Til slutt bør Rendalen kommune etablere et bedre system for oppfølging av gevinster i de innsparingstiltakene som blir innført. Vi er blitt presentert for enkelte innsparingstiltak der kommunen ikke har oppnådd de gevinstene det er blitt planlagt med som følge av at gevinster ikke er blitt tilstrekkelig fulgt opp.

Det er vårt inntrykk at flere av de utfordringene vi trekker frem her vil bli håndtert i KØB2040-prosjektet.

Anbefalinger

Med utgangspunkt i funnene og vurderinger av disse, gir revisor følgende anbefalinger til Rendalen kommune v/kommunedirektøren:

- Utvikle en metodikk for vurdering av fremtidig inntektsgrunnlag, og sikre at de vurderinger som blir gjort i tilpasning av KS' prognosemodell er dokumentert
- Identifisere hvilke inntektskilder Rendalen kommune er avhengig av, og håndtere risiko knyttet til disse
- Etablere en struktur for bruk av kommunens styringsdata (interne data og KOSTRA) i arbeidet med å finne innsparingstiltak

Rendalen kommune

- Etablere en struktur for oppfølging av gevinster ved vedtatte innsparingstiltak. Arbeidet med gevinstrealisering i innsparingstiltak bør basere seg på anerkjent prosjektmetodikk

Sekretariatets forslag til vedtak:

- Kontrollutvalget tar rapporten til orientering og ber Rendalen kommune å sette i verk tiltak i forhold til de anbefalinger revisor fremmer i rapporten.
- Rapporten oversendes kommunestyret.

Behandling:

Kontrollutvalgets vedtak:

Usikkerhet om fremtidig inntektsgrunnlag

Forvaltningsrevisjon for **Rendalen kommune**
09.10.2020

Oversendelsesbrev

Rendalen kommune
v/kontrollutvalget

09.10.2020

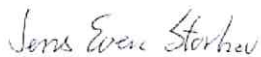
Forvaltningsrevisjon om usikkerhet om fremtidig inntektsgrunnlag i Rendalen kommune

Denne rapporten er utarbeidet av PricewaterhouseCoopers AS (PwC) for Rendalen kommune til bruk i samsvar med avtale datert 11. juni 2020.

Arbeidet er utført i perioden august-oktober 2020. Utførende konsulenter i PwC har vært Magnus Johansen, Frode Singstad og Elise Neergaard. Jens Even Storhov har vært ansvarlig partner.

Vi vil takke Rendalen kommune for godt samarbeid i arbeidet med forvaltningsrevisjonen.

Trondheim 9. oktober 2020

Jens Even Storhov
Partner

Sammendrag

Rendalen kommune har over tid hatt befolkningsnedgang, noe som har ført til reduserte inntekter og endret grunnlaget for tjenesteyting ved at antall mottakere av kommunale tjenester også har gått ned. Kommunen har så langt klart å tilpasse seg reduserte inntekter på en god måte. De siste fem årene har Rendalen kommune klart å redusere utgiftene i tjenesteytingen mer enn reduksjonen i inntekter, noe som har ført til at kommunen også har klart å bygge opp en økonomisk buffer.

Gjennom dette forvaltningsrevisjonsprosjektet ønsket kontrollutvalget å få undersøkt tre hovedproblemstillinger:

1. I hvilken grad har Rendalen kommune identifisert og analysert risiko for framtidige endringer i inntektsgrunnlaget, og i hvilken grad er det vurdert risikoreduserende tiltak?
2. I hvilken grad arbeider Rendalen kommune med å identifisere tiltak som vil måtte iverksettes dersom det skjer vesentlige endringer i inntektsgrunnlaget?
3. I hvilken grad benyttes ulike datakilder for analyse av kommunens tjenesteyting? Eksempelvis KOSTRA for sammenligning mot andre kommuner og den organisasjonsform man har valgt i Rendalen?

Administrasjonen i Rendalen kommune tar utgangspunkt i KS' prognosemodell for kommunenes inntekter i arbeidet med neste års budsjett og kommende økonomiplan. Prognosemodellen har over tid estimert høyere inntekter for kommunen enn det som har vært reelt, og administrasjonen har justert prognosemodellen basert på kjennskap til lokale forhold. Dette har sikret at budsjettene har truffet bedre på faktiske inntekter enn hva kommunen ville gjort ved kun å legge til grunn estimatene fra prognosemodellen. Vår vurdering er at Rendalen bør utarbeide noen kriterier for hvilke forhold administrasjonen skal vurdere, og hvordan dette skal vurderes i tilpasningen av prognosemodellen. Målet er å gjøre tilpasningen mindre personavhengig og sørge for at de vurderingene som blir gjort er dokumentert og sporbare.

Rendalen vurderer i liten grad risiko for andre endringer enn befolkningsutvikling som påvirker inntektsgrunnlaget. Det blir derfor ikke gjort noen risikovurdering av fremtidige endringer i inntektsgrunnlaget utover vurdering av risiko for befolkningsnedgang, og de risikoreduserende tiltakene som blir gjort handler i all hovedsak om å tilpasse driften til lavere inntekter som følge av færre innbyggere. Vår vurdering er at Rendalen kommune bør utarbeide en oversikt over andre områder der kommunen er sårbar for inntektsbortfall. I tillegg har Rendalen bygget opp disposisjonsfondet, og har slik midler tilgjengelig som kan brukes for å kompensere inntektsbortfall i en periode.

Gjennom det årlige budsjettarbeidet blir enhetsledere oppfordret til å foreslå innsparingstiltak innenfor egen enhet, slik at det er mulig for kommunen å redusere utgifter i tråd med forventet reduksjon i inntekter. Kommunen har så langt klart å redusere utgiftene tilstrekkelig, men potensialet for fortsatte kostnadskutt innenfor hver enkelt enhet begynner å bli hentet ut. I årene fremover vil Rendalen kommune i større grad ha behov for å finne tiltak som kan gi mer langsiktige gevinster. I tillegg bør kommunen jobbe mer med tiltak som kan gi innsparing på tvers av enheter og virksomhetsområder.

Innsparingstiltakene fra sektorene er i stor grad basert på ledere og ansattes oppfatninger av endringsmuligheter innenfor egen enhet, men enhetene gjør i liten grad analyser av økonomi og tjenesteproduksjon for å identifisere innsparingsmuligheter. Det er vår vurdering at Rendalen kommune kan bruke statistikk og registerdata i større grad enn i dag for å analysere egen tjenesteproduksjon, og bruke dette som grunnlag for å utvikle innsparingstiltak i tjenestene.

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn, mandat og metode	Bakgrunn og mandat	5
	Revisjonskriterier og metode	6
Fakta og vurderinger	Rendalen kommunes arbeid med å vurdere endringer i inntektsgrunnlaget	7
	Utvikler Rendalen kommune tiltak for å håndtere identifiserte risikoer?	10
	I hvilken grad benytter Rendalen ulike datakilder for analyse av kommunens tjenesteyting?	13
Konklusjon og anbefalinger	Konklusjon og anbefalinger	15
	VEDLEGG 1: Kommunedirektørens høringssvar	17

Bakgrunn og mandat

Bakgrunn

Kommunesektoren har over tid opplevd en økning i oppgavene, samtidig som kommunenes inntekter ikke har økt tilsvarende. Dette skaper et press på den kommunale tjenesteytingen, og dette er en trend som også påvirker Rendalen kommune. Samtidig har Rendalen opplevd befolkningsnedgang de senere årene, noe som legger ytterligere press på kommuneøkonomien. Kommunens inntekter er i stor grad knyttet opp mot innbyggertall, og en nedgang i innbyggertallet siden årtusenskiftet fører også til en reduksjon i kommunens inntekter. Dette har ført til stor usikkerhet rundt kommunens fremtidige inntektsgrunnlag. Rendalen har derfor vært nødt til å redusere budsjettene årlig de siste årene, og innføre innsparingstiltak i tjenestene for å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi.

Sammenlignet med mange andre kommuner har Rendalen gode økonomiske forutsetninger for å møte disse endringene. Kommunen har et høyt disposisjonsfond, et lavt gjeldsnivå og har drevet med et komfortabelt årlig overskudd de senere årene. Samtidig er små kommuner ofte mer sårbare for endringer i både fordelingsnøklerne i rammeoverføringene, endringer i befolkningen og for endringer i skatteinntektene enn store kommuner, ved at relativt små endringer kan gi store utslag på enkeltområder. Derfor er det fremdeles viktig at Rendalen fortsetter å jobbe for å tilpasse utgifter etter behovene i kommunen, etterhvert som behovene utvikler seg.

Mandat

Kontrollutvalget i Rendalen ønsker å undersøke om hvordan kommuneadministrasjonen jobber for å sikre at mulige fremtidige endringer i kommunens inntektsgrunnlag blir fanget opp og håndtert.

På bakgrunn av formålet har kontrollutvalget bedt om å få besvart følgende problemstillinger:

1. I hvilken grad har Rendalen kommune identifisert og analysert risiko for framtidige endringer i inntektsgrunnlaget, og i hvilken grad er det vurdert risikoreduserende tiltak?
 - a. Er risikoanalysene tilfredsstillende gjennomført?
 - b. Er sannsynlighet og konsekvenser av framtidige inntektsendringer sannsynlige?
 - c. Er det områder og faktorer som ikke er identifisert, men som vil kunne få konsekvenser for kommunen dersom de endres?
2. I hvilken grad arbeider Rendalen kommune med å identifisere tiltak som vil måtte iverksettes dersom det skjer vesentlige endringer i inntektsgrunnlaget?
3. I hvilken grad benyttes ulike datakilder for analyse av kommunens tjenesteyting? Eksempelvis KOSTRA for sammenligning mot andre kommuner og den organisasjonsform man har valgt i Rendalen?
 - a. Er bruken av datakilder tilfredsstillende for å vurdere framtidige inntektsendringer?
 - b. Er det datakilder som ikke er identifisert og i bruk som bør innlemmes for å øke kvaliteten på de analyser for vurdering av framtidige inntektsendringer?

Revisjonskriterier og metode

Revisjonskriterier

I tråd med forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 15 og RSK 001 er det etablert revisjonskriterier for denne forvaltningsrevisjonen. Revisjonskriteriene er den målestokken som kommunens praksis vurderes opp mot. Revisjonskriteriene for denne forvaltningsrevisjonen er forankret i:

- Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- Føringer fra kommunestyret

I tillegg kommer en rekke uformelle dokumenter som veiledere for risikostyring og gjennomføring av risikovurderinger som vil være aktuelle å måle kommunens praksis opp mot. Kommunene er imidlertid ikke lovpålagt å følge alle slike dokumenter, selv om det er anbefalt å gjøre det.

Det er lite eksplisitte krav til kommunens vurdering og håndtering av fremtidig inntektsgrunnlag. Kommunelovens kap. 14 om økonomiforvaltning sier imidlertid at "Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide samordnete og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets eller regionens utvikling". I dette anser vi også at en vurdering av fremtidig inntektsnivå faller inn under ansvaret for å sikre økonomisk handleevne over tid.

De konkrete revisjonskriteriene for de ulike delene av forvaltningsrevisjonen er angitt innledningsvis i hvert kapittel.

Metode

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i tråd med ny forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Det er sendt oppstartsbrev til, og avholdt et oppstartsmøte med kommunedirektøren i Rendalen kommune. I tillegg bygger revisjonen på data fra intervjuer med med ledere i Rendalen kommune og dokumentasjon som underbygger de vurderingene som er gjort om fremtidig inntektsgrunnlag i kommunen.

Vi har gjennomført totalt fire intervjuer med følgende ledere i Rendalen kommune:

- Økonomisjef
- Virksomhetsleder Oppvekst m/enhetsledere
- Virksomhetsleder Helse- og omsorgs m/enhetsledere
- Virksomhetsleder Plan, Næring og Drift samt driftsleder

Alle intervjuer er dokumentert med skriftlige referat. Der intervjuinformasjon er brukt direkte som datakilde i rapporten, er den aktuelle informasjonen skriftlig verifisert av informantene. Etter vår vurdering er datagrunnlaget samlet sett tilstrekkelig til å svare på de problemstillingene som er angitt.

En foreløpig rapport fra forvaltningsrevisjonen har vært på høring hos kommunedirektøren i Rendalen kommune. Kommunedirektørens høringssvar er vedlagt (vedlegg 1). Høringssvaret har ikke medført endringer i rapporten.

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre evalueringer og vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak (kommuneloven § 23-3). PwC presiserer at dette ikke innebærer revisjon i tradisjonell forstand (regnskapsrevisjon/finansiell revisjon). Gjennomføring av forvaltningsrevisjon innebærer ingen kontroll av om regnskapsinformasjon er korrekt, utøvelse av attestasjonsoppgaver eller lignende.

Rendalen kommunes arbeid med å vurdere endringer i inntektsgrunnlaget

Den første problemstillingen fra kontrollutvalget i Rendalen kommune handler om "I hvilken grad Rendalen kommune har identifisert og analysert risiko for framtidige endringer i inntektsgrunnlaget, og i hvilken grad er det vurdert risikoreduserende tiltak?"

Rendalen satt opp tre spørsmål som skal besvares under problemstillingen om risikovurderinger:

1. Er risikoanalysene tilfredsstillende gjennomført?
2. Er sannsynlighet og konsekvenser av framtidige inntektsendringer sannsynlige?
3. Er det områder og faktorer som ikke er identifisert, men som vil kunne få konsekvenser for kommunen dersom de endres?

Revisjonskriterier

Kommuneloven §14-1 påpeker at kommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. For å besvare problemstillingen vil vi legge følgende kriterier til grunn:

- Rendalen kommune bør etablere en metode for vurdering av konsekvens og sannsynlighet
 - Sikrer denne metoden at sannsynlighet og konsekvens blir riktig vurdert?
- Rendalen kommune bør ha et relevant malverk for dokumentasjon av identifiserte risikoer
- Kommunen må sørge for at roller, ansvar og oppgaver for gjennomføring av risikovurderinger er fordelt og avklart
- Risikovurderingene bør oppdateres med jevne mellomrom, og/eller når utgangspunktet for risikovurderingene endrer seg
- Alle relevante risikoer skal være identifisert og kartlagt

Data

Rendalen kommunes inntekter består i all hovedsak av statlige rammeoverføringer, skatteinntekter, ulike tilskudd og overføringer samt inntekter fra salg og brukerbetalinger. Rammeoverføringene og skatteinntektene utgjør den største delen av disse inntektene, og endringer som påvirker disse er også de som har størst effekt på kommunens inntektsgrunnlag. Begge disse to inntektskildene blir i stor grad påvirket av innbyggertall og demografisk sammensetning. Kommunen får rammeoverføringer per innbygger, med noe høyere inntekter for innbyggere i de yngre og eldre aldersgruppene, som tradisjonelt sett mottar mer tjenester fra kommunen enn øvrige innbyggere. I tillegg justeres også rammeoverføringene etter andre kriterier som typisk påvirker kommunens utgifter. Flere innbyggere betyr i de fleste tilfeller også høyere skatteinntekter for kommunen, både gjennom innteks-, formue- og eiendomsskatt. En nedgang i innbyggertall er ofte det som i størst grad har negativ effekt for kommunen inntekter.

Rendalen kommune benytter seg av KS' prognosemodell for kommunens inntekter for å beregne forventede inntekter fra rammeoverføringer og skatteinntekter i arbeidet med neste års budsjett. Modellen håndterer også et anslag på skatt fra kommunen slik at det beregnes inntektsutjevning for kommunen. Denne modellen gir kommunen et anslag på forventede inntekter det kommende året, og bygger blant annet dette på forventet utvikling i innbyggertall. Rendalen kommune bruker denne modellen både for å sette overordnede rammer for kommende års budsjett, og i arbeidet med økonomiplanen for den kommende 4-årsperioden. Rendalen har imidlertid gjort sine egne justeringer av prognosemodellen, for at den skal treffe utviklingen i Rendalen bedre. Rendalen kommune har over tid hatt større befolkningsnedgang enn hva som har vært anslått gjennom SSBs befolkningsfremskrivninger. Dette har også ført til at KS' prognosemodell har lagt til grunn høyere innbyggertall, og dermed også høyere inntekter fra rammeoverføringer og skatt enn hva Rendalen faktisk har mottatt. Rendalen er også en generelt "skattesvak" kommune, som betyr at kommunen har lavere skatteinntekter per skatteyter enn det

prognosemodellen legger til grunn. Rendalen kommune har derfor justert ned forventet befolkningsutvikling og forventede skatteinntekter i prognosemodellen for at prognosene skal treffe bedre. Dette har ført til at Rendalen kommune har klart å estimere forventede inntekter på en bedre måte enn kun gjennom å basere seg på KS' prognosemodell uten tilpasninger.

Budsjettprosessen i Rendalen er todelt, med arbeid med økonomiplan og langsiktige føringer på våren, og budsjettvedtak på høsten. Roller, ansvar og oppgavefordeling for vurdering av fremtidig inntektsgrunnlag er ikke formalisert, men fremstår som klare klare for de som er involvert i prosessen. Tilpasninger blir i stor grad gjort av økonomisjef i samråd med kommunedirektør. Deretter blir justeringene drøftet med virksomhetsledelsen i oppstarten av budsjettarbeidet på våren. Prosessen er i stor grad erfaringsbasert, og bygger på skjønnsmessige vurderinger og kjennskap til kommunen. Administrasjonen legger til grunn historisk befolkningsutvikling og tidligere års skatteinntekter, og justerer prognosemodellen i tråd med dette. Det er ikke utarbeidet skriftlige prosedyrer eller rutiner for hvordan prosessen skal gjennomføres, hvilke parametere som skal oppdateres eller hvilke data som skal legges til grunn for oppdateringene. De justeringene som gjøres i prognosemodellen, og som legger grunnlaget for vurderingene av fremtidig inntektsgrunnlag er ikke dokumentert utover en tekstlig fremstilling i økonomiplanen.

Virksomhets- og enhetsledere vi har snakket med oppgir å ha tillit til at økonomisjef og kommunedirektør sammen kommer frem til riktige rammer for kommende års budsjettprosess. Alle har påpekt at de opplever å bli tilstrekkelig involvert i budsjettprosessen, og at de får god forståelse for hva som er grunnlaget for de fastsatte budsjetttrammene.

Rendalen kommune oppdaterer forventet inntektsgrunnlag årlig når KS' prognosemodell for det kommende året blir tilgjengeliggjort. Dette skaper grunnlaget for neste års budsjett, og prognosene blir oppdatert i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett som kommer i mai. Utover dette gjør ikke kommunen endringer i estimatene på forventet inntektsgrunnlag.

Rendalen opplever også å ha god kontroll på tjenestestyrt inntekter, som kommunale avgifter og brukerbetaling. Kommunen går imidlertid ikke nærmere inn på risiko for bortfall av andre inntekter enn rammeoverføringer og skatteinntekter. I tillegg til befolkningsendringer kan blant annet endringer i kommunens mulighet til å kreve inn skatter eller endringer i viktige tilskuddsordninger eller andre finansieringskilder påvirke kommunens inntektsgrunnlag. Rendalen opplevde blant annet et inntektsstap på 2 mill. kr. årlig som følge av en endring i skattegrunnlag for kraftverk i 2018. Slike endringer i kommunens inntektsgrunnlag vil være vanskelige å forutse, og Rendalen kommune gjør ikke noen systematisk vurderingen av risikoen for slike endringer.

Rendalen har nylig startet opp prosjektet KØB2040, der målet blant annet er å svare ut enkelte av utfordringene som er blitt trukket frem her. Gjennom KØB2040 skal Rendalen blant annet en modell for fremtidig arbeid med økonomiplan, styrke arbeidet med analyser av tjenesteproduksjonen, utarbeide en modell for økonomiske analyser og fremskrivninger og styrke det økonomiske årshjulet.

Revisors vurderinger

Endringer i befolkningsgrunnlag er den faktoren som i aller størst grad påvirker inntektsgrunnlaget i Rendalen kommune. Kommunen har tilgang til nasjonale prognoseverktøy, men prognosene har ofte lagt til grunn et høyere inntektsgrunnlag enn hva kommuneadministrasjonen har ansett som realistisk. Kommunen har derfor tilpasset prognosemodellen basert på kjennskap til lokale forhold særlig knyttet til forventet befolkningsnedgang og at kommunen tradisjonelt har lavere skatteinntekter enn det prognosemodellen legger til grunn. Disse tilpasningene har bidratt til bedre samsvar mellom budsjetterte og faktiske inntekter.

Rendalen kommune gjør ikke en konkret risikovurdering av hva som kan føre til endringer i inntektsgrunnlaget for kommunen, men er bevisst på risikoen som ligger i en fremtidig befolkningsnedgang, og justerer forventede inntekter etter dette. Hvilke vurderinger som blir gjort, og hva som ligger til grunn for disse vurderingene er imidlertid ikke dokumentert. Dette fører til at prosessen blir personavhengig, særlig knyttet til kommunedirektørens og økonomisjefens kjennskap til lokale forhold, og betydningen av disse. Det er ikke lagt noen føringer på hvilke vurderinger som må gjøres for å sikre at KS' prognosemodell blir tilpasset de lokale forholdene i Rendalen. Hvilke tilpasninger som faktisk blir gjort er heller ikke dokumentert. Det vil derfor ikke være mulig å gå tilbake i etterkant for å finne ut hvorfor de samlede budsjetttrammene ble justert slik de ble.

Det er vårt inntrykk at både politikere og enhetsledere har tillit til at de justeringene som blir gjort av prognosemodellen gir et bedre utgangspunkt for budsjettarbeidet. Dersom denne tilliten skulle svekkes, og flere skulle stille spørsmål ved hvorfor budsjettene må reduseres mer enn hva KS' prognosemodell legger til grunn, vil det være nødvendig å ha noen faste punkter på hva som skal vurderes ved endring av prognosemodellen, og dokumentasjon av hvilke justeringer som er blitt gjort.

Vi vurderer at Rendalen kommune gjør gode vurderinger av sannsynlighet og konsekvens for fremtidige inntektsendringer fra rammeoverføringer og skatt gjennom de tilpasningene som blir gjort av prognosemodellen. Kommunen baserer seg på den lokale kunnskapen til ulike deler av tjenestene for å vurdere hva som er forventet befolkningsutvikling, og tilpasser forventet inntektsutvikling ut fra dette. Det er vårt inntrykk at Rendalen treffer bedre på disse vurderingene enn om de ikke hadde justert prognosemodellen. Dokumentasjonen for hvilke endringer som blir gjort i modellen, og hva som er grunnlaget for disse er mangelfull.

Vi stiller videre spørsmål ved om det er tilstrekkelig kun å vurdere befolkningsendringer i risikovurderingen av fremtidige inntektsendringer. Kommunen vil fange opp det meste av potensielle endringer i inntektsgrunnlaget, men det er også andre faktorer som kan påvirke kommunens inntekter. Endringer i lovverk, tilskuddsordninger, flytting eller etablering av privat næringsliv e.l. er ikke noe Rendalen kommune nødvendigvis kan påvirke eller styre selv. Vi mener imidlertid at kommunen kunne hatt en oversikt over hvor avhengig de er av ulike inntektskilder, og hvor sårbare man vil være for endringer i disse inntektskildene. Dette vil bidra til at kommunen er bedre forberedt på konsekvensene av ulike endringer, dersom de skulle inntreffe.

Utvikler Rendalen kommune tiltak for å håndtere identifiserte risikoer?

Rendalen kommune har satt opp følgende problemstilling som ønskes besvart:

I hvilken grad arbeider Rendalen kommune med å identifisere tiltak som vil måtte iverksettes dersom det skjer vesentlige endringer i inntektsgrunnlaget?

Revisjonskriterier

For å svare på denne problemstillingen vil vi undersøke hvordan Rendalen kommune arbeider for å utvikle risikoreduserende tiltak. Her vil vi legge følgende kriterier til grunn:

- Rendalen kommune bør etablere terskler for hvilke risikoer som skal følges opp med egne tiltak
- Rendalen kommune bør sørge for at vedtatte tiltak blir innført og fulgt opp
- Rendalen kommune bør innføre systemer og rutiner for rapportering og oppfølging av risikoene
- Det bør utarbeides tiltak egnet for å svare på de identifiserte risikoene

Data

Rendalen kommune vurderer i utgangspunktet kun risiko knyttet til befolkningsendringer i sin risiko-vurdering av fremtidig inntektsgrunnlag. Kommunen gjennomfører dermed ikke en prosess der flere ulike risikoer vurderes opp mot hverandre, og ulike tiltak innføres for å møte disse risikoene. Det er derfor heller ikke definert terskler for hvilke risikoer som skal følges opp med egne tiltak.

Rendalen kommune har innført to typer risikoreduserende tiltak for å håndtere mulig reduksjon i inntektsgrunnlaget. For det første har kommunen bygd opp et betydelig disposisjonsfond de senere årene. Totalt har disposisjonsfondet til Rendalen kommune økt med om lag 52 mill. kr. fra 2015 til 2019, og 31. desember 2019 hadde Rendalen kommune 90,8 mill. kr. på disposisjonsfond. Om lag 23,4 mill. kr. av pengene på disposisjonsfondet er imidlertid utligning av premieavvik, og de reelle tilgjengelige midlene på disposisjonsfondet er derfor på om lag 67,4 mill. kr. Dette er fremdeles en stor buffer for kommunen, og tilsvarer om lag 33 prosent av kommunens årlige brutto driftsinntekter. Disse midlene er blant annet satt av for å sikre at Rendalen kommune har en økonomisk buffer som kan dempe de umiddelbare konsekvensene ved et eventuelt inntektsbortfall. Midlene er også tenkt brukt til å finansiere nødvendig omstilling i tjenestene for å sikre at kommunen kan drive kostnadseffektive tjenester i fremtiden.

Den andre formen for risikoreduserende tiltak Rendalen kommune har innført er konkrete innsparings-tiltak i tjenestene. Når innbyggertallet går ned vil dette også føre til lavere brukergrunnlag for en rekke tjenester. I Rendalen kommune er det særlig ventet at antall barnehagebarn og skoleelever vil gå ned de kommende årene. Dette vil føre til et lavere behov for ressurser i barnehager og skoler, og dermed også et behov for å redusere utgiftene til disse tjenestene. Samtidig er det ventet at antall eldre i kommunen vil øke, slik at utgifter til helse- og omsorgstjenester vil utgjøre en større del av kommunens samlede utgifter i fremtiden enn i dag. Kommunen må derfor også ha en dreining i ressursbruk fra oppvekst til helse og omsorg.

De siste ti årene har Rendalen innført en rekke tiltak for å redusere kostnadene i tjenestene, for å tilpasse seg reduserte inntekter. Kommunen har blant annet innført fådelte klasser ved skolene, redusert antall institusjonsplasser i pleie- og omsorgstjenestene og kuttet i bemanningen til renhold og vaktmestertjenester. Dette er tiltak som har gitt reduserte kostnader i tjenestene samtidig som at kapasiteten i tjenestene er blitt vedlikeholdt. I tillegg har flere tjenester redusert bemanningen eller på andre måter

kuttet i tjenestene for å tilpasse seg en reduksjon i brukergrunnlaget. Samlet har disse tiltakene så lang bidratt til at kommunen har klart å justere utgiftene i takt med en reduksjon i inntektene.

De innsparingstiltakene som er blitt innført så langt har i stor grad hatt umiddelbar budsjettmessig effekt. Tjenestene har fått reduserte budsjetttrammer, og har redusert bemanningen for å kunne møte disse budsjettreduksjonene. Flere tjenester opplever at potensialet for å hente ut videre kutt i stor grad er tatt ut. Blant annet trekker oppvekstsektoren frem at det ikke vil være rom for å redusere antall klasser ved de fådelte skolene ytterligere. Det vil dermed ikke være rom for å kutte stillinger selv om elevtallet skulle gå ned uten å gjøre andre grep enn de som er gjort så langt. I de senere budsjettprosessene har en større del av de foreslåtte innsparingstiltakene vært tiltak som ikke vil gi innsparing i påfølgende budsjettår, men som først vil gi innsparing på sikt.

Rendalen har ikke etablert noen systemer for oppfølging av gjennomføring og gevinster i innsparingstiltakene da disse har hatt virkning fra oppstarten av budsjettåret, og gevinsten fra tiltakene er blitt realisert umiddelbart. Det blir ikke rapportert på effekten av innsparingstiltakene. Selv om Rendalen kommune har oppnådd store gevinster med innsparingstiltakene som er innført, kan ikke kommunen dokumentere disse gevinstene, utover at kommunen ikke har hatt merforbruk selv om budsjettene er redusert.

Samtidig ser kommunen at et bedre system for å arbeide med gevinstrealisering kunne bidratt til at kommunen kunne hentet ut større gevinster ved enkelte innsparingstiltak. Innføring av IT-systemer blir trukket frem som et eksempel der manglende fokus på gevinster kan ha ført til at kommunen ikke har klart å oppnå den innsparingen man hadde håpet på ved innføring av systemet. Det er også blitt trukket frem at reduksjonen i antall stillinger innen renhold har ført til en økning i sykefraværet, slik at deler av gevinsten ved redusert bemanning har blitt "spist opp av" utgifter for å dekke inn sykefravær.

Proessen med å identifisere mulige innsparingstiltak initieres tidlig på året av økonomisjefen, som sender en bestilling på innsparingstiltak til hver virksomhetsleder. Det er tjenestene selv som kommer med forslag til innsparingstiltak innenfor sitt tjenesteområde. Dersom innsparingspotensialet på foreslåtte tiltak ikke møter innsparingsbehovet for kommunen samlet blir virksomhetslederne utfordret til å utvikle flere innsparingstiltak. Fordelingen av innsparingen fordeles ikke likt mellom tjenestene, men veies ut fra den enkelte tjenestens potensial for innsparing. Dette kan variere mellom tjenestene fra år til år. Så langt har den største delen av budsjettkuttene kommet i oppvekstsektoren, som følge av at skolene og barnehagene har fått færre brukere, og derfor har måttet redusere utgiftene i større grad enn andre tjenester. Helse- og omsorgstjenestene har for det meste hatt en flat utvikling i budsjettene, men har hatt en innsparing gjennom at de har måttet absorbere flere brukere uten en tilsvarende økning i budsjettene.

Antall innsparingstiltak som blir foreslått fra tjenestene gjennom budsjettproessen på våren har blitt færre de senere årene. Flere har i intervju trukket frem at mye av innsparingspotensialet som ligger i kutt og reduksjoner i tjenestene er blitt hentet ut. For å fortsatt kunne oppnå innsparing i tjenestene er Rendalen avhengig av å gjennomføre tiltak som skal sikre at kommunen klarer å levere like mye eller mer tjenester uten å måtte øke kostnadene. Det er flere i kommunen som opplever at dette vil kreve en annen tilnærming til innsparingstiltak enn det kommunen har hatt så langt. Blant annet blir det trukket frem at dagens tilnærming med å bestille innsparingstiltak fra hver enkelt enhet fungerer godt for å finne kuttmuligheter i den enkelte tjenesten, men ikke er like godt egnet for å finne innsparings- og forbedringstiltak som omfatter flere eller alle av kommunens tjenester. I tiden fremover vil flere av innsparingstiltakene også måtte være av mer langsiktig karakter, der kommunen må bruke penger og investere i en forbedring som skal gi avkastning gjennom reduserte kostnader over tid. KØB2040-prosjektet er ment å møte noen av disse utfordringene.

Revisors vurdering

Rendalen kommune har gjennomført flere kutt i tjenestene de senere årene, men har så langt unngått de større strukturelle grepene som sentralisering av tjenester, endring i organisering eller inngåelse av interkommunale samarbeid. Flere av tjenestene oppgir at potensialet for innsparing gjennom kutt etter hvert begynner å bli hentet ut. Det har kommet færre innsparingsforslag gjennom budsjettprosessen de senere årene, som indikerer at tjenestene opplever det som stadig vanskeligere å finne nye områder å spare penger på. Samtidig opplever enkelte tjenester at ytterligere kutt i bemanning kan ha en negativ innvirkning på tjenestenes evne til å drive kostnadseffektivt.

Kommunens ansatte oppgir selv at kommunen må endre prosessen med å finne innsparingstiltak for å kunne komme frem til mer sektorovergripende innsparingsforslag. Det er vår vurdering at Rendalen kommune i større grad må lete etter innsparingsmuligheter gjennom strukturendringer, effektivisering av arbeidsprosesser og bedre bruk av dagens bemanning for å kunne møte innsparingsbehovene i fremtiden. Så langt har det i stor grad vært opp til tjenestene selv å foreslå innsparingstiltak ut fra hvilke innsparingsmuligheter de selv har sett innenfor egne tjenester. Dette sikrer god forankring for innsparingstiltakene i hver enkelt enhet, men det kan ofte være vanskelig for hver enkelt enhetsleder å se tiltak som kan gi mer effektiv tjenesteproduksjon når man kun ser egen tjeneste isolert. Rendalen kommune bør bygge opp en prosess for å komme frem til innsparingstiltak som også innbyr til å finne innsparingsmuligheter som går på tvers av tjenesteområder, eller som fanger opp forbedringer knyttet til strukturendringer. For å lykkes med dette kan det være nødvendig at virksomhetslederne tar noe større styring over prosessen med å finne innsparingstiltak, blant annet gjennom å utfordre tjenestene på å finne innsparingstiltak innenfor noen prioriterte områder.

Videre er det vårt inntrykk at Rendalen kommune mangler et tilstrekkelig system for oppfølging av, og gevinstrealisering i forbedringsprosjekter. Så langt har det ikke vært et stort behov for et slikt system. De fleste innsparingstiltakene har vært kutt i bemanning, der gevinsten for det meste har kommet automatisk. Fremover forventer vi at innsparingstiltakene i større grad må være utviklingsprosjekter som skal gi en gevinst når de er ferdigstilt. Da vil kommunen bli mer avhengig av et godt system for gevinstrealisering, slik at igangsatte prosjekter faktisk gir den gevinsten de er ment å gi. Et slikt system bør sikre at kommunen klarer å velge de riktige innsparingstiltakene, følger opp at disse slik at det er sammenheng mellom hvordan tiltakene utformes, og hvilke gevinster de skal gi, og at kommunen følger opp at planlagte gevinster blir hentet ut.

Det er vår forståelse at noe av mandatet til KØB2040-prosjektet er å etablere bedre strukturer for arbeidet med å finne innsparingstiltak, og oppfølging av gevinster i disse.

I hvilken grad benytter Rendalen ulike datakilder for analyse av kommunens tjenesteyting?

Rendalen satt opp to spørsmål som skal besvares under problemstillingen om bruk av datakilder:

1. Er bruken av datakilder tilfredsstillende for å vurdere framtidige inntektsendringer?
2. Er det datakilder som ikke er identifisert og i bruk som bør innlemmes for å øke kvaliteten på de analyser for vurdering av framtidige inntektsendringer?

Revisjonskriterier

For å svare ut disse problemstillingene vil vi legge til grunn følgende kriterier:

- Rendalen kommune bør sørge for at relevante datakilder blir til grunn i analysene av kommunal tjenesteyting
 - Informasjonen som ligger i offentlige registerdata
 - Informasjon som ligger i kommunens egne systemer
 - Andre informasjonskilder enn statistikk

Data

I den årlige budsjettprosessen bygger Rendalen kommune på KS' prognosemodell for inntekter som utgangspunkt for å vurdere fremtidige inntekter. Rendalen gjør en administrativ vurdering av prognosemodellen opp mot kommunens egne erfaringstall. Dette innebærer primært å justere ned befolkningsutviklingen som prognosemodellen legger til grunn for å være mer i tråd med historisk befolkningsutvikling. I tillegg er det administrasjonens erfaring at Rendalen er en skattesvak kommune. Administrasjonen justerer derfor også ned forventede skatteinntekter. De tilpasningene som blir gjort baserer seg på skjønn og lokal kjennskap hos kommunedirektør og økonomisjef. I tillegg kommer virksomhetsledere og enhetsledere med innspill om forventet utvikling i innbyggertall innenfor den delen av befolkningen de leverer tjenester til. PwC er ikke kjent med at det foreligger noen egne dokumenterte analyser som danner grunnlag for justeringen av prognosemodellen utover historisk utvikling i befolkningsgrunnlag og skatteinntekter for kommunen.

I enkelte tilfeller blir det gjort analyser av tjenesteproduksjonen som danner grunnlag for innsparings tiltak som er blitt innført. Hjemmetjenesten har blant annet gjort målinger av egen tidsbruk for å finne muligheter for bedre ressursbruk i egen tjeneste. I de fleste tilfeller bygger imidlertid innsparingsforslagene på uformell kjennskap til egne tjenester og egne brukere, og oppfatning av tjenestenes behov. Kommunen har i liten grad utviklet styringsparametere som kunne indikert om tjenester drives effektivt. De ulike tjenestene gjør heller ikke undersøkelser av egen tjenesteproduksjon for å identifisere forbedringsmuligheter.

I 2019 fikk Rendalen kommune ekstern bistand til å gjennomføre en helhetlig KOSTRA-analyse av kommunens økonomi og tjenesteproduksjon som blant annet viste sammenhengen mellom forventet fremtidig befolkningsutvikling og tjenestebehov. Rapporten fra dette arbeidet viste blant annet at kommunens utgifter til pleie- og omsorgstjenester vil øke i fremtiden, mens utgiftene til oppvekst må reduseres som følge av færre brukere. Denne rapporten har blant annet ført til at Rendalen så behovet for å opprette et prosjekt for langsiktig økonomisk bærekraft - KØB2040.

Revisors vurdering

Administrasjonen i Rendalen kommune baserer seg på historiske data for befolkningsutvikling og skatteinntekter i vurderingen av fremtidig inntektsgrunnlag. Dette virker i stor grad å være tilstrekkelig for å tilpasse KS' prognosemodell for inntekter til lokale forhold. Samlet har administrasjon god oversikt over lokale forhold, slik at de justeringene som blir gjort sikrer at det er godt samsvar mellom budsjetterte og faktiske inntekter. Det kan imidlertid være nødvendig å dokumentere noe av beslutningsgrunnlaget bedre, gjennom å vise hvordan administrasjonen har kommet frem til forventet befolkningsutvikling og forventede skatteinntekter det kommende året. For å gjøre dette bør Rendalen utvikle en modell for beregning av befolkningsutvikling og fremtidige skatteinntekter. En slik modell kan også skape ytterligere legitimitet til prosessen med å sette rammer for kommende års budsjett, ved at forutsetningene for de justeringene som blir gjort av KS' prognosemodell er forutsigbare og akseptert av resten av organisasjonen og politisk nivå.

Det er ikke vårt inntrykk at de ulike tjenestene i Rendalen kommune gjør inngående analyser i egne tjenester for å komme frem til mulige innsparingsområder i tjenestene. Rendalen har fått bistand til å gjøre en overordnet KOSTRA-analyse av kommunens tjenesteproduksjon. En slik analyse vil være godt egnet til å sammenligne kommunens utgifter med andre kommuner. Dette kan gi innblikk i hvor kommunen har lave utgifter til tjenesteproduksjon, og hvor utgiftene er høye. For enkelte områder vil det også være mulig å gå nærmere inn på hvorfor Rendalens kommunes utgifter skiller seg fra andre kommuner. KOSTRA-data er imidlertid ikke detaljert nok til å kunne si noe om hvordan kommunen kan gjøre grep for å redusere utgiftene til ulike tjenester. Rendalen gjør i liten grad produktivitetsberegninger basert på kommunens eget detaljregnskap og interne data om tjenesteproduksjon. Slike beregninger kan ofte gi stor innsikt i produktivitetsforskjeller internt i kommunen, eller oversikt over hva som kan være forklaringen på hvorfor kommunen har høye kostnader innenfor utvalgte områder.

Konklusjon og anbefalinger

Konklusjon

Rendalen har så langt hatt god kontroll på vurderinger av fremtidig inntektsnivå, noe som har resultert i at kommunen har klart å tilpasse budsjettene til forventede inntekter, og i tillegg bygd opp et betydelig disposisjonsfond de senere årene. Prosessen med å estimere fremtidig inntektsnivå og sette budsjett-rammer er i liten grad formalisert. De vurderingene som blir gjort for å tilpasse KS' prognosemodell er basert på skjønn og kjennskap til lokale forhold, men bygger ikke på noen forhåndsdefinerte kriterier. Dette gjør prosessen personavhengig, og sårbar for utskiftninger i administrasjonen. Rendalen må antagelig jobbe med innsparing i flere år fremover, og en forhåndsdefinert og forutsigbar prosess for å sette budsjetttrammene kan bidra til å forhindre mulige konflikter i budsjettprosessen.

Rendalen kommune synes å ha god kontroll på hvordan fremtidig befolkningsutvikling vil påvirke kommunens inntektsgrunnlag, men har i liten grad oppmerksomhet på andre faktorer som påvirker kommunens inntekter. Endringer i inntektssystem, skattelovgivning, tilskuddsordninger eller lignende kan være vanskelige å forutse, men vi mener Rendalen bør være bevisst på hvilke endringer de er sårbare for. Dette vil kunne hjelpe kommunen med å redusere risikoen for uforutsette endringer, enten gjennom å redusere sårbarheten på aktuelle områder, eller ved å være bedre forberedt dersom en endring skulle inntreffe.

Rendalen kommune kan bli flinkere til å ta i bruk egne styringsdata for å identifisere muligheter for innsparingstiltak. Bedre bruk av data om egen tjenesteproduksjon kan gi stor nytte når kommunen skal finne de innsparingstiltakene som har best effekt. Slike data er blitt brukt i enkelte tilfeller, men det gjøres ikke systematisk.

Til slutt bør Rendalen kommune etablere et bedre system for oppfølging av gevinster i de innsparings-tiltakene som blir innført. Vi er blitt presentert for enkelte innsparingstiltak der kommunen ikke har oppnådd de gevinstene det er blitt planlagt med som følge av at gevinster ikke er blitt tilstrekkelig fulgt opp.

Det er vårt inntrykk at flere av de utfordringene vi trekker frem her vil bli håndtert i KØB2040-prosjektet.

Anbefalinger

Revisor anbefaler kommunedirektøren å:

- Utvikle en metodikk for vurdering av fremtidig inntektsgrunnlag, og sikre at de vurderinger som blir gjort i tilpasning av KS' prognosemodell er dokumentert
- Identifisere hvilke inntektskilder Rendalen kommune er avhengig av, og håndtere risiko knyttet til disse
- Etablere en struktur for bruk av kommunens styringsdata (interne data og KOSTRA) i arbeidet med å finne innsparingstiltak
- Etablere en struktur for oppfølging av gevinster ved vedtatte innsparingstiltak. Arbeidet med gevinstrealisering i innsparingstiltak bør basere seg på anerkjent prosjektmetodikk

Denne rapport er utarbeidet for Rendalen kommunes interne bruk i forbindelse med forvaltningsrevisjon om usikkerhet om fremtidig inntektsgrunnlag i samsvar med engasjementsbrevet datert 11.06.2020.

Våre vurderinger bygger på faktainformasjon som har fremkommet i intervjuer med Rendalen kommunes ansatte og i dokumentasjon som Rendalen kommune har gjort tilgjengelig for oss. PricewaterhouseCoopers (PwC) har ikke foretatt noen selvstendig verifisering av informasjonen som har fremkommet, og vi innestår ikke for at den er fullstendig, korrekt og presis. PwC har ikke utført noen form for revisjon eller kontrollhandlinger av Rendalen kommunes virksomhet. Rapporten inneholder materiale som er konfidensiell for Rendalen kommune og PwC.

Rendalen kommune har rett til å benytte informasjonen i denne rapporten i sin virksomhet, i samsvar med forretningsvilkårene som er vedlagt vårt engasjementsbrev. Rapporten og/eller informasjon fra rapporten skal ikke benyttes for andre formål eller distribueres til andre uten skriftlig samtykke fra PwC. PwC påtar seg ikke noe ansvar for tap som er lidt av Rendalen kommune eller andre som følge av at vår rapport eller utkast til rapport er distribuert, gjengitt eller på annen måte benyttet i strid med disse bestemmelsene eller engasjementsbrevet.

PwC beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt ideer, konsepter, modeller, informasjon og know-how som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid.

Enhver handling som gjennomføres på bakgrunn av vår rapport foretas på eget ansvar.

VEDLEGG 1: Kommunedirektørens høringssvar

Rendalen kommune er en distriktskommune som i mange år har hatt et utfordrende bilde med en negativ utvikling i befolkningstallet. Dette har medført betydelige reduksjoner i rammeoverføringene fra staten som skal dekke kommunens tjenesteproduksjon. Et vedvarende fokus på å tilpasse kommunens tjenesteproduksjon til de behov som gjeldende innbyggertall og –sammensetning fordrer har vært nødvendig for å klare å tilpasse seg de ulike budsjettårene med reduksjon i frie midler til fordeling til virksomhetene.

Rendalen kommune har siden noen utfordrende økonomiske år i perioden 2004-2008 klart en betydelig snuoperasjon, og har per i dag en situasjon med tjenesteytingen og økonomisk handlingsrom som er godt forankret hos administrasjon, virksomhetene og politisk ledelse: en todelt praksis hvor det er forankret

En kontinuerlig prosess med å tilpasse tjenesteytingen til enhver tid gjeldende innbyggertall og -sammensetning

Aktivt benytte prognoser som tar høyde for en fremtidig nedgang i innbyggertallet basert på erfaringstall vurdert opp mot de prognosemodeller som presenteres av sentrale myndigheter (KS Prognosemodell og Befolkningsprognoser fra SSB)

Det er utfordrende for en kommune å ta høyde for alle aspekter knyttet til usikkerhet i fremtidig inntektsgrunnlag da mange av områdene bestemmes fra sentrale myndigheter og vanskelig kan påvirkes av en enkeltkommune. Rendalen har de siste årene forankret en praksis hvor det primært ønskes å bygge opp et økonomisk handlingsrom som gjør kommunen godt rustet til å håndtere endringer i inntektsgrunnlaget: endringer som oftest kommer brått på grunnnet politiske styringssignaler og kommunen dermed trenger noe tid for å håndtere, enten det er et rent inntektsbortfall eller en dreining av prioritering for hvilken tjenesteproduksjon som midler øremerkes til. Ett eksempel er for et par år siden da man opplevde en betydelig endring i eiendomsskattegrunnlaget for kraftverkene, en betydelig inntektskilde for kommunen. Denne endringen ble politisk vedtatt på nasjonalt nivå, kom som informasjon etter at statsbudsjettet var fremlagt og kommunen hadde lagt sin prognose for kommende økonomiplanperiode og dermed igjen ikke hadde avdekket potensielle innsparingstiltak for å dekke opp for dette inntektsbortfallet. Prosessene med å tilpasse tjenesteproduksjonen tilsier at man trenger noe tid for å identifisere tiltak, utrede konsekvenser og alternativer, beslutte tiltakene, iverksette og til slutt få effekt.

Rendalen kommune har valgt en praksis og strategi om å holde fokus på økonomisk handlingsrom samlet for kommunen, og ikke fokusere på enkeltområder som har ulike tilskuddordninger og –givere. Dette da det for en liten kommune uansett blir en samlet vurdering av den tjenesteproduksjonen man ønsker utført uavhengig av om et enkelt tilskudd skulle falle bort eller ikke. Et eksempel kan være tilskudd for veterinærordningen som var vurdert fjernet for et par år siden: det ville ikke vært en absolutt avhengighet at man dermed så behovet for veterinærordningen utelukkende opp mot om denne tilskuddsordningen ville vedvare eller ikke, men som en samlet vurdering av de behov man har i kommunen for å sikre innbyggerne, næringsdrivende osv. Slik sett kunne bortfallet av en tilskuddsordning medført en vurdering av sparetiltak innen en annen virksomhet eller tjenesteområde.

Uavhengig av de vurderinger man måtte gjøre om et bortfall skulle inntreffe er det de ulike virksomhetene sitt ansvarsområde å ha kontinuerlig fokus på de inntektsområdene som virksomheten er knyttet til, både eksisterende og nye som kommer til.

Rendalen kommune har som rapporten beskriver en opplevelse av at handlingsrommet for å komme med sparetiltak blir vanskeligere og vanskeligere å håndtere, da i form av å komme med nye tiltak uten at dette griper inn i strukturelle endringer av tjenesteytingen. Arbeidet med økonomiplanperiodene i de senere år har avdekket dette og sammen med en KOSTRA-analyse for hele kommunen ble det tydelig for kommunens administrasjon og virksomheter at man går inn i kommende år med behov for innsparingstiltak av mer strukturell art og ikke enkelttiltak i de ulike virksomhetene.

For å sikre at disse prosessene drives med et fokus som dekker alle aspekter av kommunens tjenesteyting med et langsiktig perspektiv på +20-30 år og dermed kan ta høyde for større endringer i befolkningsgrunnlaget enn de man opplever fra de ulike enkeltår til enkeltår, ble det definert et utviklingsprosjekt: KØB2040 (Kommunal økonomisk bærekraft i Rendalen kommune frem mot 2040).

Mange av de områdene som rapporten vedlagt fokuserer på og bemerker at Rendalen kommune har mangelfulle rutiner eller beskrivelser på rollefordeling er tenkt dekket av dette prosjektet. Således kan man si at det prosjektet som ble startet opp våren 2020 i stor grad svarer av den rapport som foreligger etter denne forvaltningsrevisjon, men samtidig også bare underbygger at vi er i og går inn i krevende år hvor kompleksitet og strukturell oppbygging av tjenesteytingen og innsparingstiltakene utfordres.

Prosjektet er tenkt å dekke områder for blant annet å sikre kvalitetssikring og en fast langsiktig modell for hvilket analysegrunnlag og datakilder vi skal benytte i våre prognoser, kvalitetssikre at vi bedre skal klare å måle effekt av de tiltak vi faktisk velger å innføre og klare å få til en helhetlig modell som sikrer at vi ikke innfører tiltak og endringer som kan gå på bekostning av de behov den fremtidige befolkningsprognosen fordrer, ikke minst sett opp mot behov for strukturelle endringer i tjenesteytingen.

Å skape en forankring om fremtidig økonomisk bærekraft i kommunen handler ikke bare om å ha disponible midler på et disposisjonsfond, men viktigst å forankre at vi må klare å gjøre våre prioriteringer og vedtak etter en langsiktig modell som sikrer utvikling og handlingsrom for kommende generasjoner. En kommune er en evighetsmaskin som skal sikre innbyggerne i dag og for kommende generasjoner og de valg som må tas i kommende år vil legge føringer for hvordan vi kan produsere tjenestene for generasjoner fremover.

Rendalen kommune

Saksbehandler: Kontrollutvalget

Anbudsprosess regnskapsrevisjon, godkjenning av anbudsdokumenter

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
33/2020	Kontrollutvalget	26.10.2020

Saksdokumenter

Utkast til konkurransedokumenter

Saksframlegg:

Abakus AS har utarbeidet et utkast til konkurransedokumenter i forbindelse med innhenting av tilbud til ny regnskapsrevisor for Rendalen kommune.

Dokumentene er utarbeidet etter en mal som er vanlig ved anbudsprosesser.

Sakvurdering:

Kontrollutvalget skal ha en gjennomgang av dokumentene. Det er spesielt viktig at punkt 2, Anskaffelsen, med underpunkter, tar med det som hører under kommunal regnskapsrevisjon.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Kontrollutvalget i Rendalen kommune godkjenner konkurransedokumentene.

Vedtaket sendes Abakus AS, slik at anbudsprosessen kan settes i gang snarest mulig.

Behandling:

Kontrollutvalgets vedtak:

RE-20-05 REGNSKAPSREVISJON

KONKURRANSEGRUNNLAG

RENDALEN

Abakus

Innhold

1. OPPDRAGSGIVER	3
2. ANSKAFFELSEN	3
2.1. FORMÅL	3
2.2. OMFANG	3
2.3. LEVERANSER	3
2.4. KONTRAKTSTYPE	4
2.5. KONTRAKTENS VARIGHET	FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.
2.6. VEDSTÅELSEFRIST	4
2.7. FORBEHOLD OG PRESISERINGER	4
3. TILBUDETS UTFORMING OG LEVERING	4
3.1. INNLEVERINGSSTED OG –FORM	4
3.2. TILBUDETS STRUKTUR	4
3.3. FORBEHOLD	4
3.4. OFFENTLIGHET	5
3.5. KRAV TIL TILBUDETS UTFORMING	5
3.5.1. TILBUDET	5
3.5.2. PRISSKJEMA	5
3.5.3. KOMPLETT BESVARELSE AV TILDELINGSKRITERIENE	6
3.5.4. AVVIK FRA KONKURRANSEGRUNNLAGET	6
4. PROSEDYRE	6
4.1. ANSKAFFELSESPROSEDYRE	6
4.2. TILDELINGSKRITERIER	6
4.2.1. PRISER (XX %)	6
4.2.2. KOMPETANSE OG ERFARING (XX %)	6
4.2.3. LEVERANSE, OPPFØLGING OG SERVICE (XX %) [RAMMEAVTALE VARER]	FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.
4.2.4. MILJØ (XX %) [VARER]	FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.
4.2.5. OPPFØLGING OG SERVICE (XX %) [RAMMEAVTALE TJENESTER]	FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.
4.2.6. KVALITET, OPPFØLGING OG SERVICE (XX %) [KJØPSAVTALE TJENESTER]	7
5. ADMINISTRATIV INFORMASJON	7
5.1. BEHANDLINGSPROSEDYRE	7
5.2. EVALUERINGSPROSEDYRE	7
5.3. KONFIDENSIALITET	7
5.4. ENDRING AV FORESPØRSEL	7
5.5. UNDERLEVERANDØRER	FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.
5.6. SPRÅK	7
5.7. EIENDOMSRETT	8
5.8. RETTELSE, SUPPLERING OG ENDRINGER AV KONKURRANSEDOKUMENTENE	8
6. SAMFUNNSANSVAR	8
6.1. ARBEIDSVILKÅR FOR ANSATTE	8
6.2. NULLTOLERANSE	8

1. OPPDRAGSGIVER

Oppdragsgiver for anbudskonkurransen er Rendalen kommune.

Konkurransen gjennomføres av Abakus AS org.nr. 983 335 543 på vegne av oppdragsgiver.

Abakus as er et selskap 100 % eid av Engerdal, Trysil, Stor-Elvdal, Åmot, Alvdal, Folldal, Os, Rendalen, Tolga, Tynset, Røros, Elverum, Frøya, Orkland og Rindal kommuner.

2. ANSKAFFELSEN

2.1. FORMÅL

Oppdragsgiver nevnt i punkt 1 har til hensikt å inngå rammeavtale om kjøp av tjenester for regnskapsrevisjon. Kontrakten gjelder utførelse av regnskapsrevisjon. I tillegg til det lovpålagte kravet til regnskapsrevisjon vil denne avtalen også kunne innebære andre revisjonsoppdrag.

Formålet med kontrakten er å sikre forsvarlig revisjon av kommunens regnskap og tilhørende regnskap, innenfor det til enhver tid gjeldende regelverk og revisjonsnormer. Tjenesten skal utføres i samsvar med bransjestandarder og god kommunal revisjonsskikk.

Leverandøren skal bruke sin fagkunnskap og kompetanse for å bidra til at kontraktens formål blir ivarettatt.

2.2. OMFANG

Anskaffelsen gjelder kjøp av tjenester innen regnskapsrevisjon.

Regnskapsrevisjonen skal skje i henhold til lov om kommuner og fylkeskommuner, heretter kalt kommuneloven, med tilhørende forskrifter. Anskaffelsen omfatter ikke forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll.

1. Regnskapsrevisjon i henhold til kommuneloven § 24-2, § 24-5, § 24-6 og § 24-9.
2. Avgi revisjonsberetninger til kommunestyret, kontrollutvalget, og kommunedirektøren i henhold til kommuneloven § 24-8.
3. Etterlevelseskontroll i henhold til kommuneloven § 24-9.
4. Møte i kontrollutvalgets og kommunestyrets møter samt gi opplysninger om funn under revisjonen i henhold til kommuneloven § 24-3.
5. Rådgivning til kontrollutvalget.
6. Andre revisjonsoppdrag som fremkommer i prisskjema.
7. Andre oppgaver som naturlig hører inn under avtalens formål.

I tillegg til punktene over er det opsjon på gjennomføring av følgende.

1. Utarbeide overordnet analyse for 2025-2028.
2. **Finansreglement**
3. **Økonomireglement**

Revisor skal kunne svare på enkle spørsmål fra kommunen, som kommer utenom tjenestene som er oppgitt i prisskjema. For svar på spørsmål som krever mindre enn 30 minutter arbeidstid skal ikke faktureres.

Avtalens omfang er nærmere beskrevet i prisskjemaet.

2.3. LEVERANSER

Leveransene skal skje direkte til Rendalen kommune.

Leverte materiale er oppdragsgivers eiendom og kan fritt benyttes av oppdragsgiver, til dette og andre relevante formål.

2.4. KONTRAKTSTYPE

Det skal inngås avtale med én leverandør. Avtalen baseres på vedlagte avtalevilkår SSA-O. Kontraktens varighet er 2 år med kundestyrt opsjon på 1+1 års prolongering

2.5. VEDSTÅELSESRIST

Tilbyder er forpliktet til å vedstå sitt tilbud til dato oppgitt i Mercell.

2.6. FORBEHOLD OG PRESISERINGER

Det tas forbehold om det oppgitte omfanget, og at endringer i budsjetter, politiske/administrative vedtak og rutiner kan påvirke det endelige omfanget. Dersom det foreligger saklig grunn, kan oppdragsgiver avlyse konkurransen i henhold til Lov om offentlige anskaffelser.

3. TILBUDETS UTFORMING OG LEVERING

3.1. INNLEVERINGSSTED OG –FORM

Tilbudet skal leveres elektronisk gjennom Mercell MSS og signeres med digital signatur.

Om det er behov for bistand ved tilgang og nedlasting av dokumenter eller spørsmål knyttet til innlevering av tilbud og digital signatur, vennligst kontakt Mercell support telefon: 21 01 88 60 eller e-post: support@mercell.com

All kommunikasjon vedrørende konkurransen skal skje gjennom kommunikasjonsmodulen i Mercell.

Tilbudsfristen er i henhold til dato oppgitt i Mercell.

3.2. TILBUDETS STRUKTUR

Det er tilbyders ansvar å påse at filene er nummerert og navngitt korrekt og i henhold til strukturen som følger av skjemaene og metoden i Mercell.

Tilbudet skal inneholde følgende:

- svar på kvalifikasjonskravene
- tilbudsbrief der eventuelle forbehold skal angis
- utfyllt prisskjema
- svar på tildelingskriteriene
- utfyllt svars skjema avtalevilkår

3.3. FORBEHOLD

Forbehold som ikke er prissatt av tilbyder, eller som kan prissettes av oppdragsgiver, vil kunne medføre avvisning i henhold til Lov om offentlige anskaffelser.

Tilbudet skal utarbeides i henhold til de spesifikasjoner og avgrensninger som er gjort i konkurransedokumentene. Det vil si dette konkurransegrunnlaget med alle vedleggene, DOFFIN-kunngjøring og eventuell tilleggsinformasjon som blir sendt ut gjennom Mercell i konkurranseperioden.

3.4. LAGRING AV OPPLYSNINGER OM TILBYDERS KONTAKTPERSONER

- Innleverte tilbud blir i sin helhet lagret i Mercell, hvor dataene håndteres i henhold til ISO27001

- Abakus sitt kunde/leverandør register ligger i en lukket CRM-database som administreres av SuperOffice.
- Her lagres kun jobbrelevante epostadresse og/eller telefonnummer som er nødvendig for de aktiviteter vi er pålagt i forbindelse med anskaffelser.
- Ingen øvrige personopplysninger lagres.
- Lagret informasjon benyttes kun til formål som omfattes av denne anskaffelsen, og ikke til salg eller markedsføring.
- Lagrede firma- og/eller personopplysninger deles aldri med andre.
- Kontaktpersoner kan ha anledning til å få innsyn i hvilke opplysninger som ligger registrert på vedkommende.
- Opplysninger om kontaktpersoner lagres så lenge det er behov for å utføre de arbeidsoppgaver som er knyttet til relasjonen.

I henhold til [Lov om behandling av personopplysninger \(personopplysningsloven\)](#) artikkel 6, er tilbyder ansvarlig for å sikre samtykke fra angjeldende personer når de tilbyr sitt personell og vedlegger personopplysninger.

I henhold til arkivloven er Abakus forpliktet til å oppbevare alle tilbud m/vedlegg for en konkurranse i minimum 4 år, mens tilbudsokumentene for valgt(e) leverandør(er) /avtalepart(er) må oppbevares i 10 år.

Etter henholdsvis 4 og 10 år slettes nevnte dokumenter fra våre arkiver.

3.5. OFFENTLIGHET

Oppdragsgiver er omfattet av [Offentleglova](#) og [Forvaltningsloven](#). Dette innebærer at dokumenter knyttet til offentlige anskaffelser kan bli gjenstand for innsynsbegjæring.

Det er i offentliglova en utsatt innsynsrett i tilbud og protokoll til etter at leverandørvalg er gjennomført. I tilbudene er det gjort unntak fra innsynsretten når det gjelder opplysninger som kan karakteriseres som forretningshemmeligheter. Det er avgjørende at det har en «konkurransemessig betydning å hemmeligholde» dokumentene, i den betydning at det kan medføre økonomisk tap for bedriften.

Det skal **ikke** leveres et eget sladdet tilbud, men tilbyder **skal vedlegge** en egenerklæring som inneholder opplysninger om hvilke deler av tilbudet som skal unntas offentlighet. Tilbyder skal begrunne hvorfor det er forretningshemmeligheter og av «konkurransemessig betydning å hemmeligholde».

Oppdragsgiver tar den endelige avgjørelsen om hvilken informasjon som kan gjøres offentlig.

3.6. KRAV TIL TILBUDETS UTFORMING

3.6.1. TILBUDET

Tilbudet skal være i overensstemmelse med konkurransedokumentene. Det er tilbyders ansvar å gjøre seg kjent med alle dokumentene i konkurransen, og levere et korrekt og komplett tilbud.

Det er ikke adgang til å gi alternative tilbud. Det er ikke adgang til å gi deltilbud.

3.6.2. PRISSKJEMA

Tilbudspriser skal oppgis i vedlagte prisskjema. Alle felt skal være utfyllt. Det er ikke anledning til å endre skjemaet med nye varelinjer eller kolonner. Det er tilbyders ansvar at prisskjema er fullstendig og korrekt utfyllt.

Prisskjemaets tilbudssum utgjør en handlekurv som estimerer oppdragsgivers årlige anskaffelser, og gir grunnlag for vurdering av tildelingskriteriet "pris".

3.6.3. KOMPLETT BESVARELSE AV TILDELINGSKRITERIENE

Tilbudet skal inneholde en komplett beskrivelse av hvordan tilbyder oppfyller tildelingskriteriene i punkt 4.2.

Manglende beskrivelser kan medføre at tilbudet må avvises i henhold til Lov om offentlige anskaffelser.

3.6.4. AVVIK FRA KONKURRANSEGRUNNLAGET

Eventuelle avvik fra konkurransegrunnlaget skal være i tråd med kravene i Lov om offentlige anskaffelser. Alle avvik skal beskrives og prissettes slik at oppdragsgiver kan vurdere og kvantifisere implikasjonene av disse.

4. PROSEDYRE

4.1. ANSKAFFELSESPROSEDYRE

Konkurransen gjennomføres som **åpen konkurranse**.

Anskaffelsen gjennomføres i henhold til lov om offentlige anskaffelser av 17. juni 2016(LOA) og forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) FOR 2016-08-12-974. del I og del II. Kontraktstildeling gjennomføres i henhold til prosedyren åpen tilbudskonkurranse, jmfør FOA § 8-3.

Oppdragsgiver planlegger å tildele kontrakt uten å ha dialog med leverandørene utover å foreta eventuelle avklaringer/korrigeringer.

Dialog gjennom forhandlinger kan likevel bli gjennomført dersom oppdragsgiver, etter at tilbudene er mottatt, vurderer det som hensiktsmessig. Utvelgelsen vil i så fall bli gjort etter en vurdering av tildelingskriteriene. Det presiseres at ingen leverandører kan forvente dialog om sitt tilbud og derfor må levere sitt beste tilbud.

4.2. TILDELINGSKRITERIER

Valg av leverandører bestemmes ut ifra det beste forholdet mellom pris og kvalitet, vurdert ut fra følgende kriterier med vektning i parentes.

4.2.1. PRISER (45 %)

Prisene skal oppgis i henhold til beskrivelsene i punkt 3.6.2 eksklusive merverdiavgift, og inneholde alle relevante kostnader og avgifter for å utføre tjenesten.

Alle kostnader som ikke er oppgitt eller spesifisert, anses som inkludert.

4.2.2. KOMPETANSE OG ERFARING (20 %)

Det er viktig for oppdragsgiver at tilbyder kan dokumentere relevant kompetanse og erfaring innenfor de forespurte fagfeltene for tilbudte ressurser.

Dette skal dokumenteres med CV og referanseliste med oppdragsgiver, type oppdrag, størrelse og leveringstidspunkt.

Med relevant erfaring menes her gjennomføring av regnskapsrevisjon for kommuner eller fylkeskommuner de siste 5 år. Gjennomføring av flere regnskapsrevisjoner regnes som bedre enn færre. Det vil ikke bli evaluert på erfaring for mer enn 4 tilbudte ressurspersoner.

4.2.3. KVALITET (35 %)

- **Arbeidsmetodikk**
Tilbyder skal beskrive sin arbeidsmetodikk og plan for gjennomføring av revisjon. Det stilles krav til at det gjennomføres minimum to møter per år.
- **Oppfølging**
Økonomiavdelingen og kontrollutvalget kan ha behov for rådgivning. Tilbyder bes beskrive hvilket opplegg for rådgivning som tilbys.

Kriteriet vil bli evaluert basert på hvilken arbeidsmetodikk og oppfølging som passer oppdragsgivers behov.

5. ADMINISTRATIV INFORMASJON

5.1. BEHANDLINGSPROSEDYRE

Etter tilbudsåpning vil Abakus as distribuere tilbudsdokumenter til oppdragsgiver. Abakus as lager en sammenstilling av de innkomne tilbud, som presenteres for oppdragsgiver. Oppdragsgiver tar den endelige beslutningen om hvilken tilbyder som skal tildeles kontrakten. Abakus as sender meddelelser om valg av leverandør.

Kontrakten inngås mellom oppdragsgiver og valgt leverandør.

[Ved rammeavtaler]

Abakus as har fullmakt til å signere rammeavtaler på vegne av oppdragsgiver.

5.2. EVALUERINGSPROSEDYRE

Evalueringsprosedyren bygger på en evalueringsmodell som er en absoluttmodell. Denne tar utgangspunkt i tilbudt pris, med tillegg av manglende oppfyllelse av de øvrige kriteriene. Dette gir et sammenligningstall som gir grunnlag for rangering av tilbyderne.

For tildelingskriteriene utover pris, har evalueringsmodellen en poengskala fra 0-3 poeng. Poengene settes ut fra besvarelsen av tildelingskriteriene.

Den teoretiske bakgrunnen for denne modellen er utarbeidet av professor Mats Bergman ved Södertörns Högskola i Sverige. Modellen og rapporten med det teoretiske grunnlaget finnes tilgjengelig her: http://abakus.as/getfile.php/4108979.2575.ikstkmnjajmzsq/forsk_rap_2004-1.pdf

5.3. KONFIDENSIALITET

Mottatte tilbud vil bli behandlet i henhold til Lov 2006-05-19 nr 16: Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd § 23 jfr. Forvaltningsloven §§ 13 og 19b. Informasjon om tilbudene vil bli gjort internt tilgjengelig i den grad det er nødvendig for evalueringen.

5.4. ENDRING AV FORESPØRSEL

Oppdragsgiver kan gjøre endringer i forespørselen, som ikke er vesentlig, inntil 6 dager før tilbudsfristens utløp. Frist for å stille spørsmål til konkurransen er i henhold til frist angitt i Merzell.

5.5. SPRÅK

Tilbudet og øvrig informasjon skal leveres på norsk.

5.6. EIENDOMSRETT

Lvert tilbud er oppdragsgivers eiendom.

5.7. RETTELSE, SUPPLERING OG ENDRINGER AV KONKURRANSEDOKUMENTENE

Dersom tilbyder oppdager feil, mangler, utelatelse eller uklarheter i konkurransedokumentene, plikter tilbyder umiddelbart å varsle oppdragsgiver om dette.

Henvendelser i utlysingsperioden blir anonymisert, og gjort tilgjengelig i Mercell sammen med relevant svar. Tilbydere har et selvstendig ansvar for å hente denne informasjonen. Dersom tilbud allerede er levert før eventuelle endringer i konkurransen, må tilbudet bekreftes på nytt av tilbyder.

Henvendelser skal skje skriftlig gjennom kommunikasjonsmodulen i Mercell. **Meldingen skal merkes med referansenummer og tittel på konkurransen.**

Spørsmål må fremsettes innen fristen oppgitt i punkt 5.4.

Det skal ikke være kommunikasjon med andre personer hos oppdragsgiver vedrørende konkurransen enn oppgitt kontaktperson.

6. SAMFUNNSANSVAR

6.1. ARBEIDSVILKÅR FOR ANSATTE

Leverandøren skal sørge for at ansatte i egen organisasjon og ansatte hos eventuelle underleverandører ikke har dårligere lønns- og arbeidsforhold enn det som følger av tariffavtaler, regulativ eller det som er normalt for vedkommende sted og yrke. Dette gjelder bare for ansatte som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten. Lederen av firmaet er ansvarlig for at denne regelen blir overholdt.

Jamfør "FOR 2008-02-08 nr 112: Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter".

6.2. NULLTOLERANSE

Oppdragsgiver vil håndheve en streng praksis overfor leverandører som kan knyttes til mislige forhold. Oppdragsgiver vil avvise leverandører som ved anbudsinnsendelsen ikke oppfyller sin opplysningsplikt slik det er beskrevet.

Dersom oppdragsgiver blir oppmerksom på mislighold i avtaleperioden, vil oppdragsgiver avslutte kontraktsforholdet umiddelbart.

RE-20-05 Prisskjema Regnskapsrevisjon

Tilbyder skal fylle inn celler merket i oransje

Antall	Oppdrag	Pris oppgis som	Pris eks. mva.
10	Kommuneregnskap - revisjon med - KOSTRA-rapportering - Rapportering iht. frister - Korrekt bruk av KOSTRA i regnskapet - Momsattestasjon - Ressurskrevende brukere - Psykisk utviklingshemmede - Samhandlingsreformen - Det skal inkluderes 25 timer rådgivning pr. år	Totalpris pr. år inkludert kulepunkter	
1	Rendalen Kommuneskoger KF	Pris pr. år	
7	Legat regnskap	Pris pr. stk	
5--10	Pasientregnskap	Pris pr. stk	
1--2	Tippemiddelregnskap	Pris pr. stk	
20	Forenklet etterlevelseskroll	Pris pr. time	
	Interkommunalt samarbeid	Pris pr. stk	
	Psykisk utviklingshemmede	Pris pr. stk	
	Offentlige særtilskudd Eksempelvis: - Den kulturelle skolesekken - Enova - Andre tilskudd	Pris pr. stk	
25	Timepris for rådgivning utover 25 timer pr. år	Pris pr time	

Opsjoner:

Antall	Oppdrag	Pris oppgis som	Pris eks. mva.
	Utarbeide overordnet analyse for 2021-2024 (Ikke aktuelt AH)	Pris pr. stk	
	Finansreglement	Pris pr. stk	
	Økonomireglement	Pris pr. stk	
Total			

Antall over er estimert og skal kun brukes for sammenligning av tilbudene. Dette medfører ingen kjøpeplikt for oppdragsgiver.

Pris pr. år
0
0
0
#VERDI!
#VERDI!
0
0
0
0
0
Pris pr. år
0
0
0
#VERDI!

Rendalen kommune

Saksbehandler: Kontrollutvalget

Eventuelt

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
34/2020	Kontrollutvalget	26.10.2020